3.10.2018 / JSa

Eduskunta
Maa- ja metsätalousvaliokunta

Viite: VNS 2/2018 vp Valtioneuvoston paikkatietopoliittinen selonteko

Paikkatietoalan palveluyritysten FLIC-verkoston lausunto valtioneuvoston paikkatietopoliittiseen selontekoon.

TOIMENPITEIDEN TOTEUTUSTAPAAN TARVITAAN MUUTOS

Paikkatietoalan palveluyritysten yhteistyöelin FLIC kiittää mahdollisuudesta lausua valtioneuvoston paikkatietopoliittisesta selonteosta ja toteaa lausuntonaan seuraavaa.

Paikkatiedoista saatavissa laaja-alaisesti merkittäviä hyötyjä

FLIC tukee Paikkatietopoliittisen selonteon tilanneanalyysiä. Maanmittauslaitoksen toimeksiannosta on lisäksi juuri toteutettu selvitys, jonka perusteella voidaan todeta, että paikkatiedon hyötypotentiaalista on yhteiskunnassa osattu hyödyntää vasta 22%. On selvää, että paikkatiedon mahdollistamien hyötyjen aikaansaamiseksi tulee tehdä oikeita valintoja ja panostuksia. Tähän mennessä tehty edistämistyö, jota on ohjattu tiukasti Maa- ja metsätalousministeriöstä, ei ole onnistunut parhaalla tavalla.

Selonteon tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaankin yritysten, julkisten toimijoiden sekä tutkimuslaitosten aito ja vahva vuorovaikutus ja yhteistyö yli hallinnonalarajojen. Ylivoimaisesti suurin hyötypotentiaali on tunnistettu rakennetun ympäristön ekosysteemistä. Kehitystä ei tule enää ohjata metsätalouden ja elintarviketuotannon vastuuministeriön lähtökohdista.

Viranomaistoiminnan tehtävänä mahdollistaa kehitys

Paikkatietopoliittisen selonteon visio on kunnianhimoinen. Tämä on tärkeä asia, mutta samalla voidaan todeta, etteivät suunnitellut kehittämistoimet nouse vastaavalle tasolle. Kehittämistoimet perustuvat julkisten palveluiden, ja samalla julkisten kustannusten kasvattamiseen. Viranomaisvetoisesti ei onnistuta toteuttamaan tavoitteiden mukaista maailman innovatiivisinta paikkatiedon ekosysteemiä.

Viranomaisilla on tälläkin alalla tärkeä rooli markkinan synnyttämisessä ja uusien palveluiden mahdollistamisessa. Näin ei kuitenkaan tapahdu laajentamalla mm. Maanmittauslaitoksen nykyisiä tehtäviä ja palveluita ja toteuttamalla yritysten palveluiden kanssa kilpailevia keskitettyjä palveluita. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Maanmittauslaitoksesta (HE 89/2018 vp) onkin näiltä osin epäonnistuneesti muotoiltu ja se tulisi korjata.

Nykyiset toimintamallit kehityksen jarruna

Julkisen sektorin on kyettävä tehostamaan toimintaansa hyödyntämällä yritysten tarjoamia ratkaisuja sen sijaan, että samoja palveluita rakennetaan uudestaan hallinnonalojen sisäisinä ja jopa kilpailevina hankkeina, kuten nyt. Paikkatietoalalla on laaja kotimainen palveluntarjoajajoukko, josta palveluiden, järjestelmien ja tarvittavien tuotteiden hankkiminen voidaan tehdä hallitusti ja aitoon kilpailuun perustuen. Näin varmistetaan onnistuneet investoinnit ja jatkuva kehitys.

Uusia paikkatietoalan innovaatioita ei kehity julkisten organisaatioiden sisällä vuokraamalla resursseja yrityksistä. Sen sijaan innovaatiokehitys tulee ohjata itse yrityksiin. Ratkaisuja kehitettäessä yhteiskunnalla on näin yritysten korkea osaamisaste käytössään sekä mahdollisuus synnyttää kasvua vientiin.

Alalla laajapohjainen tarjonta, jonka hyödyntämistä ei tunnisteta selonteossa

Alan kehitys on nopeaa ja kiihtyvä teknologiakehitys tapahtuu markkinoilla. Esimerkiksi erilaiset sensorit ja menetelmät tuottavat massiivisen määrän tietoa ympäristöstämme ja elämästämme. Suomalaiset satelliitit kartoittavat jo koko maailmaa uusien, entistä kustannustehokkaampien innovaatioiden avulla. Paikkatietojen yhdistäminen tekoälykehitykseen on merkittävä mahdollisuus, joka vaatii nopeaa innovaatiokykyä. Kuluttajat hyötyvät uusista paikkatietopalveluista, joiden pohjana on avoimesti saatavilla olevat julkiset paikkatiedot.

Suomen paikkatietoalan palveluyritysten yhteistyöelin FLIC esittää, että paikkatietoalan palveluyritysten kyky toimittaa ratkaisuja Paikkatietopoliittisessa selonteossa esitettyihin kehityskohtiin priorisoidaan korkealle toimenpiteitä suunniteltaessa ja toteutettaessa. Nykyinen puitesopimusmenettelyjen massiivinen käyttö estää aidon kilpailutuksen. Kehittyvää tarjontaa ei tarvitse selvittää, eikä näin myöskään osata hyödyntää.

Suomessa paikkatietoalalla on yli 150 yritystä, jotka tuottavat palveluita ja tuotteita sekä kotimaahan, että vientiin. Yritykset työllistävät yli 3000 henkilöä. Tämä joukko osin vahvasti kotimaisia yrityksiä on valmiina osallistumaan Paikkatietopoliittisessa selonteossa esitettyjen toimenpiteiden konkreettiseen toteuttamiseen, esimerkiksi:

- *Kansallisvarannostamme yli 70% on kiinni rakennetussa ympäristössä, jota suunnitellaan, toteutetaan ja käytetään paikkatiedon avulla. Rakennetun ympäristön prosessit digitalisoituvat nyt yritysten palveluita käyttäen. Erityisesti kunnissa on jo käytössä yritysten toteuttamia pitkälle vietyjä ratkaisuja, joilla pidetään joka päivä yllä yhteiskunnan kannalta tärkeitä prosesseja. Myös valtionhallinnon tulee oppia hyödyntämään tätä yritysten osaamista.*

- *Tarkka paikannus tarjotaan jo useiden yritysten toimesta. Tämä tulee hyödyntää, ei rakentaa kilpailevia, julkisin varoin ylläpidettäviä palveluita.*

- *Suomalaisen osoitejärjestelmän tarvitsemat korjaustoimet voidaan toteuttaa nopeasti käyttämällä hyväksi yritysten osaamista ja palvelutarjontaa. Selonteossa kaavailtuja uusia päällekkäisiä osoiterekistereitä ei tule toteuttaa.*

- *Turvallisuussektorin toimijat tarvitsevat paikkatietoalan nopeasti kehittyvää huippuosaamista sovellettuna todellisiin tarpeisiin kuten teknologiaa tilannekuvan muodostamisen, ylläpitoon ja analyyseihin.*

- *Ympäristökysymyksissä tietoisuus ympäristöön vaikuttavista tekijöistä edellyttää paikkatietoalan huippuosaamista mm. avaruusteknologian alueella. Kaukokartoituksen palvelut tulee hankkia yrityksiltä.*

Yritysten merkitys Paikkatietopoliittisen selonteon toimenpiteiden toimeenpanemissa on uusimman osaamisen tarjoaminen, paikkatietotoimialan syvä erikoisosaaminen, innovaatioiden synnyttäminen ja toteuttaminen, nopea reagointi yhteiskunnan ilmiöihin sekä lopputulosten kaupallistaminen vientimarkkinoille. Yritykset, jotka kykenevät ajattelemaan asioita uudella tavalla, luovat maailmaan onnistumisia.

3.10.2018 / JSa

Paikkatietojen turvallisuusvaikutukset hallitaan lainsäädännöllä ja hallintomenettelyillä

Paikkatiedon tuomiin haasteisiin yksityisyyden suojaamisessa vaikutetaan parhaiten lainsäädännön kautta, kuten esimerkiksi telesektorilla on onnistuttu. Vastaavasti viranomaistietojen suojaaminen tulee huomioida hallinnon toiminnassa. Teknologialla tietojen väärinkäyttöä vastaan ei pystytä suojautumaan, eikä niiden saatavuutta pystytä estämään sillä, että kaikkea tietoa yritetään keskittää julkisiin rekistereihin. Turvallisuusvaikutusten osalta on tärkeää, että kehittyvä teknologia huomioidaan ja väärinkäytösten mahdollisuudet osataan ennakoida. On tärkeää hyödyntää yritysten korkea teknologiaosaaminen turvallisuusseikkoihin varautumisessa.

Paikkatietopolitiikkaan tarvitaan muutos

Selonteon toimenpiteiden toteutustapaan tarvitaan muutos. Paikkatiedon lakivalmistelut, panostuksien suunnittelu, toimeenpano ja onnistumisen arviointi eivät voi olla yhden ja saman viranomaisen käsissä.

Ennen selontekoa käynnistetty Hallinnon Paikkatietoalusta -hanke tähtää nyt ”Valtion paikkatietotehtaan” toteuttamiseen. Investointi on virhe Suomen tulevaisuuden kannalta. Maa- ja metsätalousministeriö rakentaa hankkeella virkatyönä yritysten kanssa kilpailevaa palveluntarjontaa. On selvää, että julkisen sektorin ei pidä laajentaa tässä verovaroin ylläpidettäviä palveluita jo toimiville kilpailuille markkinoille. Toiminta on ristiriidassa hallitusohjelman linjausten kanssa.

Toivomme että Eduskunta ohjaa paikkatietoalan keskeiset viranomaiset harjoittamaan aktiivista ekosysteemipolitiikkaa. Viranomaisten tulee siis toiminnallaan luoda edellytyksiä yritysvetoisten paikkatietoa hyödyntävien liiketoimintaekosysteemien kehittymiselle ja uusien yritysten synnyttämiselle. Paikkatiedon hyödyn ulosmittaaminen edellyttää kasvavaa yritystarjontaa.

On varmistettava, että Suomi on tulevaisuudessa paikkatiedon osalta kansainvälinen huippuosaaja. Vientimarkkinoilla tavoitteenamme tulee olla haluttu toimija, joka osaa turvata paikkatiedonkin osalta oman toimintansa sekä viranomaistietojen, että kansalaisten yksityisyyden kannalta. Tämä osaaminen on todellinen vientivaltti, joka voidaan saada aikaan ymmärtämällä paikkatiedon ja siihen liittyvät teknologian merkitys ja hyödyntämällä hallitusti yritysten huippuosaaminen ja palvelut alalla. Yhdistämällä tekoäly- ja tietoturvaosaamisemme sekä kehittämällä paikkatietosovellusten yritysvetoista innovointia, voimme nousta huipulle tälläkin alalla.

Kunnioittavasti

Juha Saarentaus
Toiminnanjohtaja, FLIC
juha.saarentaus@geowise.fi
+358 400 413025

Alan toimintaa edistää Suomessa yritysten yhteenliittymä FLIC (Finnish Location Information Cluster) www.flic.fi, joka toimii Teknologiateollisuus ry:n yhteydessä.

ps. Olemme esittäneet lausuntoamme tässä käsittelyssä ympäristö-, liikenne- ja viestintä-, hallinto sekä tulevaisuusvaliokunnille. Mielenkiinto ja kysymykset valiokunnissa ovat olleen kiitettävän runsaita ja olemmekin täydentäneet tätä lausuntoa matkan varrella.